LUONTO JA YMPÄRISTÖ

Iijoesta pyydetyt lohet pyrkivät nousemaan omaan jokeensa selvästi määrätietoisemmin kuin jokisuulta tai mereltä pyydetyt lohet. **HANKEPÄÄLLIKKÖ ARTO HILTUNEN, POHJOIS-POHJANMAAN ELYKESKUS**

Kalateille haetaan parhaita paikkoja

Iijoella päästään rakentamaan lohelle tietä ehkä vuonna 2015, Kymijoella jo ensi vuonna.

PEKKA FALI

Viime syksynä kalatie rakennettiin Taivalkosken Kostonjärvelle Iijoen yläjuoksulle.

OULU (MT)
Kalateiden ja erityisesti niiden suuaukkojen sijoittelu vaikuttaa ratkaisevasti siihen, nouseeko lohi niihin vai ei. Virtaamaa tulee olla riittävästi, ja sen on oltava reilusti suurempi kuin joen muu virtaus.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (Rktl) tutki lohien liikkumista Iijoen voimalaitoksilla viime ja toissa kesänä.

Tutkija **Panu Orell** Rktl:stä kertoo, että lohet hakeutuivat virtaaviin paikkoihin tai niiden reunamille.

Aivan voimalan alle kalat eivät menneet.

Tulosten perusteella voidaan jo päätellä, että kalatien suuaukko tulisi sijoittaa noin 50 metrin päähän voimalasta.

Samalla selvisi sekin, että ainakin yhdessä tapauksessa kalatietä oli kaavailtu luultavasti väärälle puolelle jokea. Sinne tie olisi helpompi rakentaa. Nyt näyttää kuitenkin siltä, että lohet eivät sinne hakeudu.

Tutkimuksessa sijoitettiin radiolähettimet joelta tai sen edustan merialueelta pyydettyihin lohiin, jotka olivat kooltaan 5–15-kiloisia. Kaikkiaan lohia oli tutkimuksessa 74.

Oma lohi nousee hyvin

Iijoki on yksi Suomen kolmesta kalatiestrategiaan valitusta joesta. Muut kaksi ovat Kymijoki ja Kemijoki.

Iijoen kalatiet 2011–13 -hankkeen päällikkö **Arto Hirvonen** Pohjois-Pohjanmaan elykeskuksesta sanoo, että tutkimuksessa huomattiin vaellushaluisen kalakannan merkitys.

Iijoesta pyydetyt lohet pyrkivät nousemaan omaan jokeensa selvästi määrätietoisemmin kuin jokisuulta tai mereltä pyydetyt lohet.

Keskiviikkona julkistettu, Pohjois-Pohjanmaan elykeskuksen tilaama tutkimus täydentyy toisella tutkimushankkeella, jossa Rktl:n tekemiä havaintoja yhdistellään virtaamatietoihin kaksi- ja kolmiulotteisissa malleissa.

Kymmenien vuosien työ

Vaelluskalan palauttaminen Iijokeen kestää kymmeniä vuosia, varoitti Orell.

Vielä kalateiden valmistumisen jälkeenkään ei tulla toimeen ilman mittavia tukitoimia kuten lohien siirtoja voimalaitosten ohi.

Nyt tutkitun kalatien suuaukon sijoittelun lisäksi kriittisiä paikkoja ovat voimalan yläpuoliset purkuaukot ja lohien paluureitit.

Lohet tulisi ohjata liikkumaan ripeästi koskien yli. Jos ne jäävät empimään suvantoihin, ne tulevat syödyiksi. Hyviä lisääntymisalueita Iijoen keski- ja yläjuoksulla kyllä on. Alkuperäisen lohikannan säilyminen on Iijoen toinen vahvuus.

Rakentamaan vuosien päästä

Iijoen kalateille päästään hakemaan ensimmäisiä lupia jo tänä keväänä. Luvat saadaan luultavimmin vuonna 2015, jonka jälkeen kalateiden paikkoja voidaan Hirvosen mukaan vielä hienosäätää.

Kulkuteiden avaaminen koko jokeen maksaa 15 miljoonaa euroa. Hyödyn matkailulle ja virkistyskäytölle sanotaan olevan moninkertainen. Ennen Iijokea kalateiden rakentaminen saataneen käyntiin Kymijoella, jossa vaelluskalan on ylitettävä vain yksi voimala. Siellä rakentamaan saatetaan päästä jo ensi vuonna.

JOUKO RÖNKKÖ

Iijoen vesistöalue

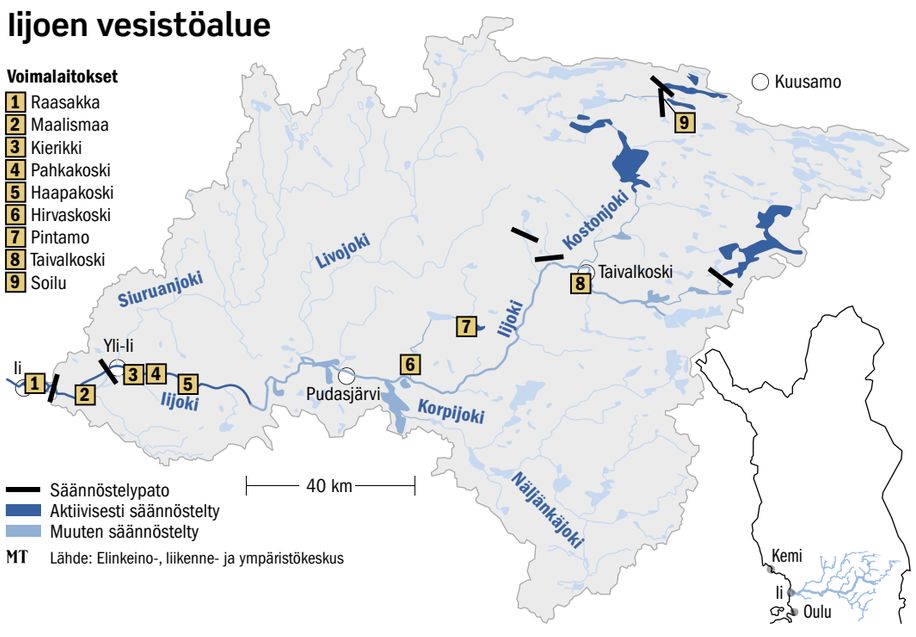

MT Lähde: Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

KHO: Vesivoimaloiden kalahaitat lievemmiksi

Korkein hallinto-oikeus (KHO) on tuoreissa päätöksissään velvoittanut vesivoimayhtiöitä joko rakentamaan kalateitä tai lisäämään juoksutuksia.

Suomen ja Venäjän rajan ylittävä Hiitolanjoki on Vuoksen vesistöalueen lisäksi ainoa, jossa tavataan alkuperäistä Laatokasta nousevaa järvilohta.

Hiitolanjoen Voiman ja Vantaan Energian pitää selvittää vaihtoehdot, joilla nousukalat pääsevät kolmen voimalan ohi.

Hakemus kalateiden rakentamisesta on laadittava tämän vuoden loppuun mennessä.

Venäjän puolelta Hiitolanjoesta kalojen nousuesteet on poistettu jo vuonna 2001. KHO:n mukaan toimivat kalatiet Suomen puolella lisäisivät lohen ja taimenen kutualueet nykyisestä 0,1 hehtaarista 30-kertaisiksi.

Pielis- ja Ala-Koitajoen vaelluskalojen lisääntymisen parantamiseksi Kuurnan ja Kaltimon voimaloiden kalatalousmaksuja muutettiin.

Pamilon voimalaitos määrättiin lisäämään juoksutusta keskimäärin neljä prosenttia joen keskivirtaamasta.

Suomen vapaa-ajankalastajien keskusjärjestö vaatii vesilakiin muutoksia. Vanhat ja toistaiseksi voimassa olevat vesitalousluvat pitäisi muuttaa määräaikaisiksi.

Muutos antaisi elykeskuksille mahdollisuuden vaatia kalateiden rakentamista.

Vanhoihin lupiin tulee vapaa-ajankalastajien mielestä lisätä minimivirtaamavelvoite.

Vanhoissa säännöstely-, voimala- ja patoluvissa tulee järjestön mielestä soveltaa nykyistä enemmän aiheuttaja maksaa -periaatetta.

REIJO VESTERINEN

Suojelujärjestöt kyselevät susilaumojen häviämisestä

Suomen luonnonsuojeluliiton Satakunnan ja Etelä-Karjalan piirit kyselevät Suomen riistakeskukselta, mihin niiden alueilla olevat susilaumat ovat hävinneet.

Eurajoen, Nakkilan ja Luvian alueilla on satakuntalaisten suojelijoiden mielestä ollut varmennettu parihavainto vuodesta 2008 ja tammikuusta 2012 alkaen viiden suden lauma.

Viime syksystä lähtien on tehty havaintoja vain yhdestä sudesta.

Etelä-Karjalassa oli luonnonsuojelupiirin mukaan vuonna 2007 enimmillään nelisenkymmentä sutta ja Ruokolahdella seitsemän suden lauma. Nyt kokonaismäärä on 6–8 sutta: yksi pari Rautjärvellä ja neljän suden rajalauma Vainikkalan–Nuijamaan-alueella.

Suojelupiiri pyytää selvitystä susien kokonaismäärän supistumisen syistä ja erityisesti Ruokolahden lauman häviämisestä.

Satakunnan vastaus: Rktl seuraa ja arvioi

Suomen riistakeskuksen johtaja **Reijo Orava** sekä Satakunnan riistapäällikkö **Antti Impola** vastaavat, että susikannan seurannasta ja arvioinnista Suomessa vastaa Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (Rktl).

Riistakeskuksen tehtäväkuvaan ei kuulu susikannan muutosten yksityiskohtainen selvittäminen, eikä sillä siihen ole käytännössä mahdollisuuksiakaan.

Riistakeskuksen tieto Satakunnan susitilanteesta perustuu petoyhdyshenkilöiden havaintoihin ja Rktl:n kantarvioihin.

Mikäli on aihetta epäillä, että havaintojen vähenemisen syynä on rikollinen toiminta, asian tutkiminen on poliisin asia, Orava ja Impola toteavat.

Riistakeskus Kaakkois-Suomen toimihenkilöt ovat talvilomalla eivätkä ole vielä kyselyyn vastanneet.

REIJO VESTERINEN

Metsähallitus selvittää neljää uutta kansallispuistoa

Metsähallitus selvittää ympäristöministeriön pyynnöstä neljän uuden kansallispuiston perustamisedellytykset.

Työssä kuullaan paikallisia tahoja ja muita sidosryhmiä.

Kansallispuistojen perustamisedellytyksiä selvitetään Salon Teijossa, Keski-Suomen ja Pohjois-Savon rajamailla sijaitsevalla Etelä-Konnevedellä, Pohjois-Pohjanmaalla ja osin Kainuussa sijaitsevalla Olvassuolla sekä Lapin Käsivarren suurtuntureilla.

Kussakin selvityksessä kartoitetaan kohteen suojelun ja hoidon nykytila sekä retkeilykäytön edellyttämät palvelut.

Lisäksi arvioidaan puistohankkeen kustannukset ja vaikutukset paikallistalouteen, matkailuun sekä metsästykseen.

Selvityksissä esitetään myös rajausvaihtoehtoja.

Kansallispuistoilla on vaikutusta muun muassa virkistyskäyttöön ja matkailuelinkeinoihin.

Keskustelua verkossa

Selvitystyöt käynnistyvät neuvotteluilla sidosryhmien kanssa. Niiden jälkeen kustakin kansallispuistohankkeesta järjestetään alueella yleisötilaisuus ja avataan mahdollisuus verkkokeskustelulle.

Ympäristöministeriö toivoo saavansa selvitykset lausuntoineen vuoden loppuun mennessä.

Niiden perusteella ympäristöministeri **Ville Niinistö** (vihr.) ja hallitus ratkaisevat, ryhdytäänkö lakiesityksiä uusista kansallispuistosta valmistelemaan.

Lopulliset päätökset kansallispuistojen perustamisesta tekee valtioneuvosto ja eduskunta.

MT

Lisätiedot osallistumisesta ja selvitysten etenemisestä saa Metsähallituksen nettisivuilta www.metsa.fi.

Riistanhoitoyhdistykset: Kainuun susitihentymistä päästävä eroon

Sotkamon ja Kuhmon riistanhoitoyhdistysten mielestä on kohtuutonta, että yhden maakunnan alueella on kolmannes koko valtakunnan susista. Yhdistysten vuosikokoukset vaativat susitihentymien purkamista viipymättä.

Poronhoitoalueen eteläpuolinen Kainuu on susien tihentymäaluetta.

Susien vähentäminen on yhdistysten mukaan välttämätöntä jo metsäpeurakannan säilyttämiseksi. Koirien käyttö metsästyksessä on seudulla paikoin mahdotonta susivaaran takia.

Valtakunnan susipolitiikka on yhdistysten mielestä pahasti epäonnistunut. Susien aiheuttamia sosiaalisia haittoja ja paikallisen väestön mielipiteitä ei ole otettu huomioon.

”Nykyinen susipolitiikka sotii vahvasti kansalaisten oikeuskäsitystä vastaan ja johtaa laittomuuksiin”, yhdistykset muistuttavat.

Tilanne on jo johtanut tarpeettomiin ja vakaviin kiistoihin. Kansalaisten luottamus esivaltaan on vakavasti horjunut.

Ongelman ydin on yhdistysten mielestä pihoissa liikkuvat sudet.

Viranomaisten tulee taata kansalaisten turvallisuus asuinpaikasta riippumatta.

Pihasusiongelma pitää saada kuriin riittävän järeillä ja nopeilla erityistoimilla, yhdistyksen vaativat.

Suomessa on liian monta laumaa, jotka eivät sisälly Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen määrittämään vähimmäiskantaan. Kannanmääritys siis ontuu.

Yhdistysten mukaan monilla ongelma-alueilla ja poronhoitoalueella ei ole susia virallisesti lainkaan, mutta susien aiheuttamia ongelmia sitäkin enemmän.

Sotkamon ja Kuhmon riistanhoitoyhdistyksiin kuuluu yhteensä noin 6 000 metsästäjää.

REIJO VESTERINEN

Suurpetopolitiikan arviointi alkamassa

Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti ryhtyy selvittämään, kuinka onnistui Suomen suurpetopolitiikka vuosina 2007–2012.

Arvioinnissa selvitetään, kuinka tarkoituksenmukaista, tuloksekasta, vaikuttavaa ja tehokasta kansallinen suurpetopolitiikka oli vuosina 2007–2012. Arvioinnin yhteydessä listataan myös kehittämisehdotuksia tulevaisuutta varten.

Suurpetopolitiikalla tarkoitetaan tässä yhteydessä hoitosuunnitelmien täytäntöönpanoa.

Tarkasteluun otetaan ministeriön asetukset, joilla rajoitetaan suurpetojen metsästystä sekä poikkeuslupien myöntäminen.

Lisäksi selvitetään suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaaminen sekä vahinkojen ennaltaehkäisy.

Petotutkimus tarkasteluun

Osansa arviosta saa myös suurpetojen seuranta sekä sitä tukeva tutkimus. Lisäksi tutkitaan toimien valmistelut.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota suurpetopolitiikan ekologiseen, taloudelliseen ja sosiaaliseen kestävyyteen.

Ekologista kestävyyttä arvioitaessa tarkastellaan uhanalaisuusselvitystä, metsästyksen mitoitusta sekä suurpetokantojen kehitystä tarkastelujaksolla.

Taloudellisen kestävyyden tarkastelussa otetaan huomioon ainakin hallinnon ja tutkimuksen kustannukset sekä petovahinkomäärärahat.

Hyväksyykö yhteiskunta?

Sosiaalisen kestävyyden arviointi kattaa politiikan avoimuuden, osallistavuuden sekä yhteiskunnallisen hyväksynnän.

Ohjausryhmää johtaa maa- ja metsätalousministeriön kansliapäällikkö **Jaana Husu-Kallio**. Maa- ja metsätalousministeriön lisäksi edustajia on ympäristöministeriöstä ja sisäministeriöstä. Mukana ovat myös riistantutkimus, Suomen ympäristökeskus, Metsähallitus, Rajavartiolaitos ja Poliisihallitus.

Järjestöistä ovat mukana MTK, Suomen metsästäjäliitto, Suomen luonnonsuojeluliitto, WWF Suomi, Paliskuntien yhdistys sekä Saamelaiskäräjät.

Työryhmä kuulee lisäksi muitakin asiantuntijoita työnsä aikana.

Arvioinnin on määrä valmistua vuoden loppuun mennessä. Sen alustavia tuloksia käytetään jo syksyllä käynnistyvän susikannan hoitosuunnitelman päivityksessä.

REIJO VESTERINEN